

Nr 323.

Av fröken Wetterström m. fl., om utredning rörande behovet av kvinnlig arbetskraft inom totalförsvarets olika grenar, m. m.

Det moderna kriget har blivit totalt, vilket medför, att hela samhället vid krigstillfälle måste omställas för att deltaga i landets försvar.

Med den omfattning ett totalförsvar har, måste all disponibel arbetskraft — kvinnlig såväl som manlig — anlitas för uppgifter av olika slag.

Vårt lands stora yta och ringa befolkningsmängd innebär allvarliga problem för vårt försvar. I den appell, som ledarna för de fyra demokratiska politiska partierna i december 1950 riktade till Sveriges kvinnor, heter det bl. a.: »Att våra personella resurser fullt utnyttjas är en förutsättning för att vårt lilla folk skall kunna försvara sitt stora land.»

I ett samhälle, där kvinnor och män ha lika rättigheter, är det naturligt, att också skyldigheterna skola delas, när det gäller att bevara landets frihet och självständighet. Allt talar för att kvinnorna nu måste vara beredda att rycka in på olika poster i försvaret. Från auktoritativt håll har omvittnats, att det *civila* försvaret icke kan fungera utan ett stort uppbåd av kvinnor. Även de *militära försvarsgrenarna* komma med all säkerhet att bliva beroende av frivillig kvinnlig personal i väsentligt större omfattning än tidigare. Härtill komma de stora krav, som det *ekonomiska* försvaret måste ställa på kvinnornas medverkan.

Det finns ett stort antal försvarsuppgifter, som böra kunna utföras av kvinnor, vilka i det civila livet utföra likartat arbete. En modern armé är icke endast en stridande styrka — den förutsätter också en stor förvaltningsapparat. Våra dagars vetenskapliga och komplicerade krigföring ökar behovet av personal för organisations-, administrations- och underhållsuppgifter bakom varje stridande man. Praktiskt tillvaratagande av samhällets arbetskraft i det militära försvaret kräver, att varje stridsduglig man frigöres för frontuppgifter och ersättes av lämplig kvinna. Det är oss också bekant, att man inom armén undersöker möjligheterna för att ersätta män med kvinnor för uppgifter, som tidigare uteslutande tilldelats män.

Vi anse, att man bör ägna särskild uppmärksamhet åt frågan, huruvida icke kvinnor kunna tagas i anspråk även för vissa befälsbefattningar inom enheter och stabsavdelningar, som huvudsakligen rekryterats med kvinnor. Detta kunde medverka till att i viss mån avhjälpa befälsbristen inom militärförsvaret. Det skulle också ge kvinnornas insatser större effekt och vara till gagn för rekryteringen av kvinnor.

Vi förbise å ena sidan icke de föreliggande svårigheterna att inom ar-

méns fältförband utnyttja frivillig kvinnlig arbetskraft. Å andra sidan anse vi att i armén ingå åtskilliga fältförband, där manlig personal skulle kunna ersättas med kvinnlig. Vi tänka därvid bl. a. på vissa bakre underhållsförband, såsom t. ex. inom etappväsendet, där redan i viss utsträckning kvinnan tagits i anspråk.

Särskilt stort är behovet av kvinnlig insats inom civilförsvaret. Ett mycket stort antal befattningar — det rör sig om hundratusentals — är säkerligen mer lämpade för kvinnan än för mannen. Civilförsvaret torde därutöver på många håll bli nödsakat att placera kvinnor även i tyngre uppgifter.

Den tredje parten i konkurrensen om arbetskraften är det ekonomiska försvaret. Avgången av värnpliktiga ur krigsindustrin och folkförsörjningen måste ersättas med annan arbetskraft, varvid kvinnan i stor utsträckning kommer att tagas i anspråk.

Den regel, som följes i England och Amerika, borde kunna tjäna till vägledning även i Sverige, nämligen: inom totalförsvaret ingen man på en befattning, vilken kan skötas av lämplig kvinna. Denna uppfattning är hos oss accepterad, när det gäller menig personal, men i väsentlig utsträckning förbisedd, då det gäller instruktörs- och befälsbefattningar av olika grader. Till dylika böra, enligt vår uppfattning, uttagas för utbildning och krigsplacering därtill skickade kvinnor.

Såväl rekrytering av kvinnlig försvarspersonal som utbildning av kvinnligt befäl måste i tillräcklig omfattning ske i fredstid. Det nuvarande utrikespolitiska läget borde ej medgiva någon förhållning av en så viktig fråga.

Vad vi härmed velat framhålla är, att kvinnans medverkan påkallas inom totalförsvarets alla skiftande områden samt i en mängd olika befattningar.

I anledning av vad ovan sagts hemställa undertecknade,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om omedelbar utredning och förslag, *dels* rörande behovet av kvinnlig arbetskraft — meniga och befäl — inom totalförsvarets olika grenar, *dels* rörande de personella och materiella möjligheterna att fylla detta behov, *samt dels* rörande utbildning av kvinnor såsom meniga och instruktörer samt för tjänstgöring i befälsställning inom olika försvarsgrenar.

Stockholm den 26 januari 1951.

Karin Wetterström.

Elsa Ewerlöf.

Jarl Hjalmarson.

Y. Häckner.

Carl Lindberg.

Gerda Höjer.

Anders Pettersson,

Verner Hedlund,

Dahl.

Östersund.